

Európske právo o odpade z ťažobného priemyslu

Nová smernica Európskeho parlamentu a Rady EÚ č. 2006/21/ES z 15. marca 2006 o nakladaní s odpadom z ťažobného priemyslu, ktorou sa mení smernica č. 2004/35/ES, nadobudla účinnosť 1. mája 2006. Cieľom smernice je prijať súbor opatrení, ktoré zamedzia negatívnemu vplyvu odpadu z ťažobnej činnosti na zdravie človeka a životné prostredie a tiež opatrení, ktoré zamedzia vzniku závažných havárií pri nakladaní s uvedenými odpadmi. Členské štáty by mali harmonizovať svoje predpisy s touto smernicou do 2 rokov od nadobudnutia jej účinnosti.

Prvým impulzom na prípravu novej legislatívy pre oblasť banských odpadov bola rezolúcia Európskeho parlamentu (EP) z 19. júna 2001, v ktorej EP dôrazne podporil potrebu smernice o odpade z ťažobného priemyslu. Hlavným dôvodom boli havárie v Aznalcóllare v Španielsku a v Baia Mare v Rumunsku. V Aznalcóllare došlo v apríli 1998 k poškodeniu hrádze odkaliska Los Frailes (ťažba Pb-Zn rúd) a 4 - 5 mil. m³ toxického kalu spôsobilo kontamináciu povodia rieky Río Agrio na ploche niekoľko stotisíc hektárov a ohrozilo Národný park Donana, ktorý je súčasťou Zoznamu svetového prírodného dedičstva. K havárii odkaliska v Baia Mare došlo v januári 2000. Približne 100 000 m³ toxického kalu obsahujúceho 50 - 100 ton kyanidu, medi a iných ťažkých kovov spôsobilo kontamináciu riek Sasal, Tizsa a Dunaj na dĺžke cca 2 000 km. Uvedené havárie boli dôkazom toho, že existujúci technologický, inštitucionálny a legislatívny rámec problematiky banského odpadu v Európe je nedostatočný a že je nevyhnutné začať problematiku riešiť.

Druhým významným krokom bolo rozhodnutie Európskeho parlamentu a Rady EÚ č. 1600/2002/ES z 22. júla 2002, ktorým bol schválený Šiesty environmentálny akčný program, ktorý pre oblasť odpadov stanovuje ciele zamerané na znižovanie ich nebezpečnosti a rizík pri nakladaní s odpadom, na zhodnocova-

nie rôznych druhov odpadu, najmä recykláciu, na minimalizáciu odpadu, na bezpečné zneškodňovanie odpadu a na prevenciu závažných havárií, kde zvláštny zreteľ treba venovať najmä odpadu vznikajúcemu banskou činnosťou.

Predmet a rozsah úpravy

Smernica upravuje opatrenia, postupy a pokyny na prevenciu alebo najväčšie možné znižovanie nepriaznivých účinkov na životné prostredie, najmä na vodu, živočíchy, rastliny, pôdu (zeminy), ovzdušie a krajinu a z nich vyplývajúcich rizík pre ľudské zdravie, ktoré sú výsledkom nakladania s odpadmi z ťažobného priemyslu.

Smernica sa vzťahuje len na nakladanie s ťažobným odpadom, t. j. odpadom, ktorý vzniká pri prieskume, ťažbe, úprave a skladovaní nerastných surovín a pri prevádzke v lomoch. Z rozsahu pôsobnosti tejto smernice sú teda vylúčené druhy odpadu, ktoré vznikajú pri prieskume, ťažbe, úprave a skladovaní nerastných surovín a pri prevádzke v lomoch, ktoré ale nepochádzajú priamo z týchto činností (napr. potravinový odpad, odpadový olej, staré vozidlá, opotrebované batérie a akumulátory). Na nakladanie s takýmto odpadom sa vzťahuje smernica č. 75/442/EHS o odpadoch a smernica č. 1999/31/ES z 26. apríla 1999 o skládkach odpadov. Vylúčené sú tiež druhy odpadu, ktoré vznikajú pri prieskume, ťažbe a úprave nerastných surovín na mori a vtlačanie vody a spätné

Lom na vápenc Greta pri Novoveskej Hute (technologické zariadenie a manipulačné plochy)

vtlačanie čerpanej vody do horninového prostredia. Na inertný odpad a neznečistené zeminy, ktoré pochádzajú z prieskumu, ťažby, úpravy a skladovania nerastných surovín a z prevádzky v lomoch, odpad pochádzajúci z ťažby, úpravy a skladovania rašeliny a pre neinertný odpad, ktorý nie je nebezpečný, môžu členské štáty znížiť rozsah požiadaviek, pokiaľ nie sú uložené v zariadení na nakladanie s odpadom kategórie A, t. j. kategórie predstavujúcej závažné riziko pre zdravie človeka a životné prostredie. Rádioaktívny odpad pochádzajúci z ťažobného priemyslu spadá do pôsobnosti tejto smernice, smernica sa však nevzťahuje na špecifické situácie, ktoré sa týkajú len rádioaktivity, a ktoré podliehajú zmluve o Európskom spoločenstve pre atómovú energiu (Euratom).

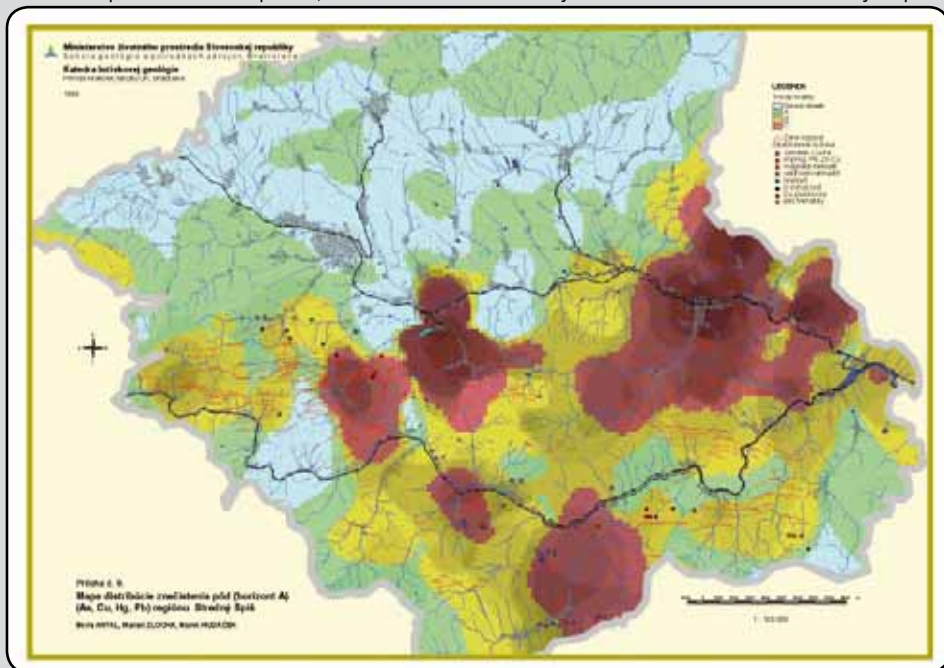
Vymedzenie pojmov

Smernica obsahuje definície viacerých pojmov, z ktorých najvýznamnejšie sú tieto:

- „odpad“ - je vymedzený v článku 1 písm. a) smernice č. 75/442/EHS (smernica o odpadoch); ide o tú istú definíciu odpadu, ktorá je uvedená v odpadovom zákone, t. j. „odpadom je huteľná vec uvedená v prílohe č. 1 (zákona č. 223/2001 Z. z. o odpadoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov), ktorej sa jej držiteľ zbavuje, chce sa jej zbaviť alebo je v súlade s týmto zákonom alebo osobitnými predpismi povinný sa jej zbaviť.“

- „nebezpečný odpad“ - je vymedzený v článku 1 ods. 4 smernice č. 91/689/EHS z 12. decembra 1991 o nebezpečnom odpade;

- „inertný odpad“ - znamená odpad, ktorý nepodlieha žiadnym významným fyzikálnym, chemickým alebo biologickým zmenám. Inertný odpad sa nerozpúšťa, nehorí, ani nebude inak fyzikálne alebo chemicky reagovať, biologicky sa nerozkladá, ani nepriaznivo neovplyvní látky, s ktorými prichádza do styku, takým spôsobom, ktorý by mohol viesť k znečisťovaniu životného prostredia alebo poškodzovaniu zdravia ľudí. Celková vyluhovateľnosť a obsah znečisťujúcich látok v odpade a ekotoxická vyluhovateľnosť musia byť bezvýznamné a najmä nesmú ohrozovať kvalitu povrchových a/alebo podzemných vôd;

Mapa distribúcie znečistenia pôd (horizont A, As, Cu, Hg, Pb) regiónu Stredný Spis

• „neznečistená zemina“ - znamená zeminu, ktorá je odstránená z vrchnej vrstvy horninového prostredia počas ťažobných činností, a ktorá nie je znečistená podľa vnútroštátneho práva členského štátu, v ktorom sa miesto ťažby nachádza a podľa práva Európskeho spoločenstva (ES);

• „ťažobný priemysel“ - znamená všetky zariadenia alebo podniky, ktoré sa zaoberajú povrchovou alebo podzemnou ťažbou nerastných surovín na komerčné účely, vrátane ťažby pomocou vrtov alebo úpravy vyťaženého materiálu;

• „úprava“ - znamená mechanický, fyzikálny, biologický, tepelný alebo chemický proces alebo kombináciu procesov uskutočnených na nerastných surovinách a prácu lomov s cieľom ťažby nerastu, vrátane zmeny veľkosti, zatriedenia, oddeľovania a lúhovania a opätovná úprava predtým vyradeného odpadu, s výnimkou tavenia, procesov tepelnej výroby a/alebo metalurgických činností;

• „zariadenie na nakladanie s odpadmi“ - znamená miesto vymedzené na zhromažďovanie alebo ukladanie ťažobného odpadu, v tuhom alebo kvapalnom stave alebo v roztoku alebo v suspenzii. Za zariadenie na nakladanie s odpadom je takéto miesto považované:

- okamžite, ak ide o skládku odpadov kategórie A a skládku odpadov charakterizovaných ako nebezpečné v programe odpadového hospodárstva;

- po šiestich mesiacoch, ak ide o skládku neočakávané vytvorených nebezpečných odpadov;

- po jednom roku, ak ide o odpad, ktorý nie je nebezpečný a nie je inertný;

- po troch rokoch, ak ide o neznečistené zeminy, druhy odpadu, ktoré nie sú nebezpečné a vznikli pri prieskume, odpad pochádzajúci z ťažby, úpravy a skladovania rašeliny a inertný odpad.

V zmysle súčasnej legislatívy, t. j. zákona č. 44/1988 Zb. o ochrane a využití nerastného bohatstva (banský zákon) v znení neskorších predpisov sú takýmito zariadeniami výsypky, odvaly a odkaliská.

Všeobecné požiadavky

V rámci všeobecných požiadaviek majú členské štáty prijať potrebné opatrenia, aby zabezpečili, že nakladanie s ťažobným odpadom neohrozuje ľudské zdravie a nevyužíva procesy alebo metódy, ktoré by mohli poškodiť životné prostredie, a najmä, aby bolo bez rizík pre vodu, ovzdušie, pôdu, faunu a flóru a nebolo na obtiaž kvôli hluku alebo zápachu a aby neovplyvňovalo nepriaznivo krajinu alebo miesta osobitného významu. Členské štáty prijímajú nevyhnutné opatrenia na zákaz ponechávania neriadeného skládkovania alebo neriadeného ukladania ťažobného odpadu. Ďalej členské štáty musia zabezpečiť, aby prevádzkovateľ prijal všetky opatrenia potrebné na predchádzanie alebo najväčšie možné znížovanie nepriaznivých účinkov na životné prostredie a ľudské zdravie, ktoré spôsobuje nakladanie s ťažobným odpadom. To zahŕňa manažment zariadenia na nakladanie s odpadom, a to aj po jeho uzavretí a prevenciu závažných havárií v tomto zariadení a obmedzovanie vplyvov na životné prostredie a ľudské zdravie. Prijaté opatrenia sa opierajú o najlepšie dostupné techniky, pričom sa zohľadňujú

technické vlastnosti zariadenia, geografická poloha a miestne environmentálne podmienky.

Program odpadového hospodárstva

V zmysle článku 5 smernice sú členské štáty povinné zabezpečiť, aby prevádzkovateľ vypracoval program odpadového hospodárstva (POH) na minimalizáciu, spracovávanie, zhodnocovanie a zneškodňovanie ťažobného odpadu. Ciele programu POH sú v smernici definované takto:

• predchádzať tvorbe odpadov alebo znižovať ich tvorbu a ich škodlivosť, pričom sa prihliada na:

1) manažment odpadov v etape navrhovania ťažby a pri výbere metód používaných na ťažbu a úpravu nerastov;

2) zmeny, ktorým môže ťažobný odpad podliehať pri zvyšovaní ich množstva a pri vystavení podmienkam na zemskom povrchu;

3) vrátenie ťažobného odpadu späť do vyťažených priestorov z ťažby nerastu, pokiaľ je to technicky a ekonomicky uskutočniteľné a environmentálne vhodné, v súlade s existujúcimi environmentálnymi normami na úrovni ES a s požiadavkami tejto smernice;

4) vrátenie ornice na pôvodné miesto po uzavretí

Gelnica - historické haldy na Krížovej žile

zariadenia na nakladanie s odpadom, alebo ak to nie je prakticky uskutočniteľné, použitím tejto ornice na inom mieste;

5) používanie menej nebezpečných látok na úpravu nerastných surovín;

• podporovať zhodnocovanie ťažobného odpadu prostredníctvom recyklácie,

• zabezpečiť krátkodobé a dlhodobé bezpečné zneškodňovanie ťažobného odpadu, najmä zavedením manažmentu odpadov počas prevádzky zariadenia a po jeho uzavretí.

POH obsahuje aspoň tieto prvky:

a) návrh na zariadenie zariadenia na nakladanie s odpadom podľa ustanovených kritérií,

b) opis vlastností odpadu a odhadované celkové množstvá ťažobného odpadu, ktorý má vzniknúť počas prevádzkovej etapy,

c) opis činností, pri ktorých vzniká takýto odpad a opis všetkých následných úprav, ktorým podlieha,

d) opis spôsobu, akým môže ukladanie tohto odpadu nepriaznivo ovplyvniť životné prostredie a ľudské zdravie a preventívnych opatrení, ktoré sa majú prijať na minimalizáciu environmentálneho vplyvu počas prevádzkovania a po uzavretí,

e) návrh kontrolných a monitorovacích postupov,

f) návrh plánu na uzavretie zariadenia, vrátane rekultivácie, postupov po uzavretí a monitoringu,

g) opatrenia na prevenciu alebo minimalizáciu zhoršenia stavu vôd, znečistenia ovzdušia a pôdy.

POH sa preskúma každých päť rokov a vhodne sa zmení a doplní v prípade, ak nastali v prevádzkovaní zariadenia na nakladanie s odpadmi alebo v uloženom odpade podstatné zmeny. Všetky zmeny a doplnenia sa musia oznámiť príslušnému orgánu. Príslušný orgán schvaľuje POH na základe postupov, ktoré určí členské štáty a monitoruje jeho vykonávanie.

Prevencia závažných havárií

V zmysle článku 6 smernice členské štáty zabezpečia, aby sa identifikovali nebezpečenstvá závažných havárií a aby sa do návrhu, výstavby, prevádzky a údržby, uzavretia a stavu po uzavretí zariadenia začlenili prvky potrebné na predchádzanie týmto haváriám a na obmedzenie ich nepriaznivých účinkov na ľudské zdravie a životné prostredie, vrátane akýchkoľvek cezhraničných vplyvov. Článok sa vzťahuje predovšetkým na zariadenia na nakladanie s odpadmi kategórie A, t. j. také, ktoré predstavujú najväčšie riziko pre

životné prostredie. Za účelom prevencie vypracuje každý prevádzkovateľ pred začatím prevádzkovania plán prevencie závažných havárií pri nakladaní s ťažobným odpadom, uvedie do účinnosti systém riadenia bezpečnosti a interný havarijný plán s opatreniami, ktoré sa majú v prípade havárie uskutočniť na mieste prevádzky. Ako súčasť tohto plánu prevádzkovateľ vymenuje bezpečnostného riadiaceho pracovníka zodpovedného za vykonávanie a pravidelnú kontrolu plánu prevencie závažných havárií.

Členské štáty sú povinné zabezpečiť, aby v prípade závažnej havárie prevádzkovateľ okamžite poskytol príslušnému orgánu informácie, ktoré pomôžu minimalizovať jej následky na ľudské zdravie, a aby zhodnotil a minimalizoval skutočný alebo potenciálny rozsah poškodenia životného prostredia. Členské štáty tiež zabezpečia, aby dotknutá verejnosť mohla v primeranej časovej lehote vyjadriť svoje pripomienky a aby rozhodnutie o externom havarijnom pláne tieto pripomienky náležite zohľadňovalo.

Žiadosť a povolenie

V súlade so smernicou žiadne zariadenie na nakladanie s odpadmi nesmie byť v prevádzke bez povolenia udeleného príslušným orgánom. Príslušný orgán udelí povolenie, iba ak sa presvedčí, že prevádzkovateľ spĺňa príslušné požiadavky podľa tejto smernice, a ak nakladanie s odpadom nie je v priamom rozpore s vykonávaním príslušného POH. Členské štáty prijímajú potrebné opatrenia, aby príslušné orgány pravidelne prehľadnocovali podmienky povolenia, a ak je to potrebné, aby ich aktualizovali. Verejnosť je informovaná verejnými vyhláškami alebo inými vhodnými prostriedkami, ako napr. elektronickými médiami, ak sú dostupné, o dôležitých skutočnostiach týkajúcich sa udeľovania povolenia. Verejnosť má právo vyjadriť svoje pripomienky a stanoviská príslušnému orgánu pred prijatím rozhodnutia. Pripomienky sa adekvátne zohľadnia pri prijímaní tohto rozhodnutia.

Klasifikácia zariadení na nakladanie s odpadom

V zmysle smernice sú príslušné orgány povinné klasifikovať zariadenie na nakladanie s odpadom do kategórie A na základe ustanovených kritérií. To znamená, že zariadenie na nakladanie s odpadmi, t. j. napr. výsypka, odval alebo odkalisko, bude zaradené do kategórie A, ak:

- na základe hodnotenia rizika a po zohľadnení faktorov, ako je súčasná a budúca veľkosť zariadenia, jeho umiestnenie a environmentálny vplyv, môže zlyhanie alebo nesprávne prevádzkovanie, napr. zrútenie haldy alebo prerazenie priehrady, viesť k závažnej havárii;

- obsahuje odpad klasifikovaný ako nebezpečný podľa smernice č. 91/689/EHS (o nebezpečných odpadoch) v množstve prekračujúcom určitý limit, alebo

- obsahuje látky alebo prípravky klasifikované ako nebezpečné podľa smernice č. 67/548/EHS (o aproximácii zákonov, iných právnych predpisov a správnych opatrení týkajúcich sa klasifikácie, balenia a označovania nebezpečných látok) v množstve prekračujúcom určitý limit.

Vydobyté priestory

Článok 10 smernice sa týka vydobytých priestorov. V súlade s ním členské štáty musia zabezpečiť, aby prevádzkovateľ, ktorý kladie ťažobný odpad späť do vyrúbaných priestorov vytvorených povrchovou alebo podzemnou ťažbou na rekultivačné a stavebné účely, prijal vhodné opatrenia na: zabezpečenie stability ťažobného odpadu, prevenciu znečisťovania pôdy, povrchovej a podzemnej vody, zabezpečenie primeraného monitorovania ťažobného odpadu a tej časti vydobytého priestoru, do ktorej je odpad umiestnený. Na vyplnenie vydobytých priestorov iným odpadom, ako je ťažobný, sa aj naďalej uplatňuje smernica č. 1999/31/ES o skládkach odpadu, t. j. v zmysle našej legislatívy zákon č. 223/2001 Z. z. o odpadoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

Výstavba a riadenie zariadení na nakladanie s odpadom

V zmysle článku 11 smernice majú členské štáty prijať vhodné opatrenia na to, aby riadenie zariadenia na nakladanie s odpadom bolo v rukách odborne spôsobilej osoby a aby sa zabezpečoval technický rozvoj a školenie personálu. Príslušný orgán sa presvedčí,

že pri výstavbe nového zariadenia na nakladanie s odpadom alebo pri zmene existujúceho zariadenia prevádzkovateľ zabezpečí, že:

- a) zariadenie na nakladanie s odpadom je vhodne umiestnené, pričom sa zohľadňujú najmä geologické, hydrologické, hydrogeologické, seizmické a geotechnické faktory a je navrhnuté tak, že spĺňa z krátkodobého i dlhodobého hľadiska potrebné požiadavky na prevenciu znečisťovania pôdy, ovzdušia, podzemnej alebo povrchovej vody. Prevádzkovateľ tiež zabezpečuje účinný zber kontaminovanej vody a výluhu tak, ako to vyžaduje udelené povolenie a prijíma opatrenia na znižovanie erózie spôsobenej vodou alebo vetrom, pokiaľ je to technicky možné a ekonomicky uskutočniteľné;

- b) zariadenie na nakladanie s odpadom je vhodne postavené, riadené a udržiavané, aby sa zabezpečila jeho fyzická stabilita a predišlo sa znečisťovaniu alebo kontaminácii pôdy, vzduchu, povrchovej vody alebo podzemnej vody z krátkodobého i dlhodobého hľadiska a tiež aby sa znížilo poškodenie krajiny v najväčšej možnej miere;

- c) existujú vhodné plány a opatrenia na pravidelné monitorovanie a inšpekciu zariadenia na nakladanie s odpadom príslušnými osobami a na podniknutie krokov v prípade, že výsledky naznačujú nestabilitu alebo kontamináciu vody alebo pôdy;

- d) sú uskutočnené vhodné opatrenia na rekultiváciu územia a uzavretie zariadenia na nakladanie s odpadom;

- e) sú navrhnuté vhodné opatrenia na etapu po uzavretí zariadenia na nakladanie s odpadom.

Prevádzkovateľ je povinný do 48 hodín oznámiť príslušnému orgánu každú udalosť, ktorá by mohla ovplyvniť stabilitu zariadenia na nakladanie s odpadom a tiež akékoľvek významné nepriaznivé environmentálne účinky, ktoré odhalia kontrolné a monitorovacie prvky zariadenia. Prevádzkovateľ je povinný realizovať interný havarijný plán, ak to prichádza do úvahy, a bezodkladne realizuje pokyny príslušného orgánu týkajúce sa prijatia nápravných opatrení. Všetky náklady na opatrenia, ktoré sa majú uskutočniť, znáša prevádzkovateľ. Prevádzkovateľ je tiež povinný minimálne raz do roka nahlasovať príslušnému orgánu všetky výsledky z monitoringu za účelom preukázania, že dodržiava všetky podmienky uvedené v povolení, a za účelom evidencie poznatkov o správaní sa odpadu a zariadenia, v ktorom je odpad uložený.

Postupy pri uzavretí a po uzavretí zariadenia na nakladanie s odpadom

Zariadenie na nakladanie s odpadom možno uzavrieť, iba ak je splnená jedna z nasledovných podmienok: (a) sú splnené podmienky uvedené v povolení; (b) príslušný orgán udelil na žiadosť prevádzkovateľa povolenie; (c) príslušný orgán vydal na tento účel odôvodnené rozhodnutie (platí pre prípad, keď

prevádzkovateľ o povolenie nepožiadaval, ale sú k tomu oprávnené dôvody). Zariadenie na nakladanie s odpadom sa môže považovať za definitívne uzavreté iba vtedy, keď príslušný orgán bez zbytočného odkladu vykoná záverečnú inšpekciu na mieste, vyhodnotí všetky správy predložené prevádzkovateľom, osvedčí, že miesto bolo rekultivované a oznámi prevádzkovateľovi súhlas s uzavretím. Prevádzkovateľ je zodpovedný za údržbu, monitorovanie a kontrolu v etape po uzavretí tak dlho, ako to požaduje príslušný orgán. Zohľadňuje sa pritom charakter a trvanie nebezpečenstva. Vymenku tvoria prípady, keď sa príslušný orgán rozhodne prevziať tieto povinnosti od prevádzkovateľa na seba, v etape po definitívnom uzavretí zariadenia na nakladanie s odpadom. Prevádzkovateľ po uzavretí zariadenia na nakladanie s odpadom kontroluje najmä fyzickú a chemickú stabilitu zariadenia a minimalizuje akékoľvek negatívne environmentálne účinky, najmä pokiaľ ide o povrchovú a podzemnú vodu. V prípade vzniku akýchkoľvek udalostí alebo situácií, ktorá by mohla ovplyvniť stabilitu odpadového zariadenia, alebo v prípade akýchkoľvek významných nepriaznivých environmentálnych účinkov, ktoré odhalia kontrolné a monitorovacie postupy, je prevádzkovateľ povinný tieto bezodkladne ohlásiť. Aj v tomto prípade prevádzkovateľ vykonáva interný havarijný plán a plní pokyny príslušného orgánu týkajúce sa prijatia nápravných opatrení. Náklady na opatrenia, ktoré je potrebné uskutočniť, znáša prevádzkovateľ. V intervaloch, ktoré určí príslušný orgán, oznamuje prevádzkovateľ príslušnému orgánu všetky výsledky z monitoringu za účelom preukázania, že dodržiava podmienky uvedené v povolení.

Prevencia zhoršenia stavu vôd, znečistenia ovzdušia a pôdy

Podľa článku 13 je príslušný orgán povinný presvedčiť sa, že prevádzkovateľ prijal potrebné opatrenia na:

- a) vyhodnotenie potenciálu vzniku výluhu, vrátane obsahu kontaminantov vo výluhu z uloženého odpadu, a to počas etapy prevádzkovania i po uzavretí zariadenia na nakladanie s odpadom a na určenie bilancie vôd odpadového zariadenia;

- b) predchádzanie alebo minimalizáciu vzniku výluhu a kontaminácie povrchovej alebo podzemnej vody a pôdy odpadom;

- c) úpravu kontaminovanej vody a výluhu zo zariadenia na nakladanie s odpadom, aby spĺňali príslušnú normu požadovanú na ich vypúšťanie.

Príslušný orgán tiež zabezpečí, aby prevádzkovateľ prijal primerané opatrenia na prevenciu alebo znižovanie emisií prachu a plynov. Členské štáty podmienia zneškodňovanie ťažobného odpadu v pevnom skupenstve, vo forme kalu, alebo v kvapalnom skupenstve prostredníctvom vypúšťania do iného vodného recipientu, ako toho, ktorý bol vytvorený na účel zneškodňovania ťažobného odpadu, splnením príslušných požiadaviek smerníc č. 76/464/EHS, 80/68/EHS a 2000/60/ES zo strany prevádzkovateľa. V prípade odkaliska, v ktorom je prítomný kyanid, prevádzkovateľ zabezpečí, aby sa koncentrácia kyanidu rozpustiteľného v slabej kyseline znížila na najnižšiu možnú úroveň použitím najlepších dostupných techník a v každom prípade pri zariadeniach na nakladanie s odpadom, ktorým sa udelilo povolenie do dátumu transpozície smernice do vnútroštátneho práva, alebo ktoré sú už

Slovinky - jalovínová halda po rekultivácii

vtedy v prevádzke, aby koncentrácia kyanidu rozpustiteľného v slabej kyseline v mieste vypúšťania kalu z úpravárenského zariadenia do odkaliska neprekročí 50 ppm od dátumu transpozície smernice do vnútroštátneho práva, 25 ppm päť rokov od dátumu transpozície smernice do vnútroštátneho práva, 10 ppm 10 rokov od dátumu transpozície smernice do vnútroštátneho práva a 10 ppm pri zariadeniach na nakladanie s odpadom, ktorým sa udelilo povolenie po dátume transpozície smernice do vnútroštátneho práva.

Finančná zábezpeka

Podobne ako v zákone o odpade i v tejto smernici je zavedený inštitút finančnej zábezpeky. Podľa článku 14 príslušný orgán pred začatím akýchkoľvek činností, zahŕňajúcich ukladanie odpadu v zariadení na nakladanie s odpadom, vyžaduje finančnú zábezpeku (napr. vo forme zloženia finančného vkladu, vrátane priemyslom podporovaných vzájomných garančných fondov) alebo jej ekvivalent v súlade s postupmi, ktoré určila členské štáty tak, aby:

a) všetky povinnosti uvedené v povolení podľa tejto smernice vrátane ustanovení po uzavretí boli splnené;

b) boli v každom čase pohotovo dostupné finančné prostriedky na rekultiváciu miesta.

Výpočet zábezpeky sa uskutoční podľa :

a) pravdepodobného vplyvu zariadenia na nakladanie s odpadom na životné prostredie, berúc do úvahy najmä kategóriu tohto zariadenia, vlastnosti ťažobného odpadu a budúce použitie rekultivovaného územia,

b) predpokladu, že akúkoľvek potrebnú rekultivačnú činnosť vyhodnotia a uskutočnia nezávislé a vhodne kvalifikované tretie strany.

Veľkosť zábezpeky sa primerane upravuje podľa rekultivačnej práce, ktorú je potrebné vykonať na zariadení na nakladanie s odpadom. Keď príslušný orgán schvaľuje uzavretie zariadenia, poskytne prevádzkovateľovi písomné vyhlásenie, ktorým ho zbaví garančného záväzku, s výnimkou povinností týkajúcich sa obdobia po uzavretí prevádzky.

Cezhraničné účinky

Keď si je členský štát, v ktorom sa nachádza zariadenie na nakladanie s odpadom, vedomý, že prevádzkovanie zariadenia kategórie A má pravdepodobne nepriaznivé účinky na životné prostredie a z neho vyplývajúce riziká na ľudské zdravie iného členského štátu, alebo keď členský štát, ktorý je takto pravdepodobne ovplyvnený, o to požiada, členský štát, na ktorého území bola žiadosť o povolenie predložená, zašle informácie druhému členskému štátu v rovnakom čase, ako ho sprístupní svojim vlastným štátnym príslušníkom. Takéto informácie slúžia ako základ pre akékoľvek konzultácie potrebné v rámci dvojstranných vzťahov. Členské štáty zabezpečia, aby sa v prípade havárie, zahŕňajúcej zariadenie na nakladanie s odpadom, informácie poskytnuté prevádzkovateľom príslušnému orgánu bezodkladne zaslali druhému členskému štátu, aby sa pomohli minimalizovať následky havárie na ľudské zdravie a mohol vyhodnotiť a minimalizovať rozsah skutočnej alebo potenciálnej environmentálnej škody.

Inšpekcie vykonané príslušným orgánom

Pred začatím ukladania odpadu, počas ukladania odpadu a tiež po uzavretí zariadenia vykonáva prí-

slušný orgán inšpekciu zariadenia na nakladanie s odpadom, aby sa uistil, že prevádzkovateľ dodržiava príslušné podmienky povolenia. Členské štáty požadujú od prevádzkovateľa, aby viedol aktualizované záznamy o všetkých činnostiach odpadového hospodárstva a sprístupnil ich pri inšpekcii vykonávanej príslušným orgánom. Prevádzkovateľ je tiež povinný zabezpečiť, aby v prípade zmeny prevádzkovateľa počas prevádzky zariadenia došlo k odovzdaniu príslušných informácií a záznamov, týkajúcich sa zariadenia na nakladanie s odpadom, novému prevádzkovateľovi.

Povinnosť podávať správy

Podľa článku 18 smernice sú členské štáty povinné zasielať v trojročných intervaloch Európskej komisii (EK) správy o vykonávaní tejto smernice. Správa sa vypracúva na základe dotazníka alebo pokynov, ktoré prijme EK. Správa sa zašle EK do deviatich mesiacov od konca trojročného obdobia, na ktoré sa vzťahuje. EK zverejní správu o vykonávaní tejto smernice do deviatich mesiacov od prijatia správ členských štátov. Okrem toho každý rok zašlú členské štáty EK informácie o udalostiach, ktoré im oznámili prevádzkovatelia (významné nepriaznivé environmentálne účinky). EK tieto informácie sprístupní členským štátom na požiadanie. Bez toho, aby bolo dotknuté právo ES o prístupe verejnosti k informáciám o životnom prostredí, členské štáty tieto informácie zasa sprístupnia na požiadanie dotknutej verejnosti.

Inventarizácia uzavretých zariadení na nakladanie s odpadom

V zmysle článku č. 20 členské štáty zabezpečia, aby sa vypracovala a pravidelne aktualizovala inventarizácia uzavretých zariadení na nakladanie s odpadom (vrátane opustených zariadení) na ich území, hlavne tých, ktoré majú vážne negatívne dopady na životné prostredie, alebo sa môžu v strednej alebo krátkej dobe stať vážnou hrozbou pre ľudské zdravie alebo životné prostredie. Takáto inventarizácia sa má sprístupniť verejnosti a vykoná sa do štyroch rokov od dátumu transpozície smernice do vnútroštátneho práva.

Výmena informácií

EK za pomoci špeciálneho výboru zabezpečuje, aby medzi členskými štátmi dochádzalo k výmene technických a vedeckých informácií s cieľom vytvorenia metodík hlavne na inventarizáciu uzavretých zariadení na nakladanie s odpadom a na rekultiváciu uzavretých zariadení na nakladanie s odpadom. Takéto metodiky umožnia vytvorenie najvhodnejších postupov hodnotenia rizika a nápravných opatrení so zreteľom na rozdielnosti geologických, hydrogeologických a klimatických charakteristík celej Európy. Členské štáty musia zabezpečiť, aby príslušné orgány sledovali vývoj najlepších dostupných techník a boli o nich informované. EK zorganizuje výmenu informácií medzi členskými štátmi a dotknutými organizáciami o

Rudňany - odkalisko, pohľad od zadnej hrádze

najlepších dostupných techník a s nimi spojenom monitorovaní, ako aj o ich vývoji.

Prechodné ustanovenia

Členské štáty zabezpečia, aby každé zariadenie na nakladanie s odpadom, ktorému bolo udelené povolenie, alebo ktoré je v prevádzke k dátumu transpozície smernice do vnútroštátneho práva, spĺňalo ustanovenia tejto smernice do štyroch rokov po tomto dni, okrem požiadaviek týkajúcich sa finančnej zábezpeky, ktorých splnenie sa musí zabezpečiť do 1. mája 2014. Toto ustanovenie sa neuplatňuje na zariadenia na nakladanie s odpadom uzavreté k dátumu transpozície smernice do vnútroštátneho práva.

Transpozícia

Členské štáty sú povinné uviesť do platnosti zákony, nariadenia a správne ustanovenia potrebné na dosiahnutie súladu s touto smernicou do 2 rokov od nadobudnutia jej účinnosti, t. j. do 1. mája 2008.

Prílohy smernice: (I.) Plán prevencie závažných havárií a informácie, ktoré sa oznamujú dotknutej verejnosti, (II.) Opis vlastností odpadu a (III.) Kritériá na určenie kategórie zaradenia na nakladanie s odpadmi.

Záver

Transpozícia smernice do nášho právneho poriadku bude realizovaná prostredníctvom samostatného zákona a novelizáciou súvisiacich predpisov, hlavne zákona č. 44/1988 Zb. o ochrane a využití nerastného bohatstva (banský zákon) v znení neskorších predpisov a zákona č. 51/1988 Zb. o banskej činnosti, výbušnínach a o štátnej banskej správe v znení neskorších predpisov. Za implementáciu smernice je zodpovedné Ministerstvo životného prostredia SR a Ministerstvo hospodárstva SR, ktoré stoja pred náročným procesom zavedenia nových environmentálnych opatrení. Tieto opatrenia budú jednoznačne orientované k zlepšeniu manažmentu odpadov z ťažobného priemyslu a tým aj k zlepšeniu stavu životného prostredia, no budú zároveň predstavovať finančnú záťaž pre všetky banské prevádzky. Pre úspešné zvládnutie celého procesu implementácie novej legislatívy bude preto veľmi potrebná úzka spolupráca rezortu životného prostredia a rezortu baníctva a tiež výmena skúseností medzi jednotlivými členskými štátmi Európskej únie.

RNDr. Vlasta Jánová

MŽP SR, sekcia geológie a prírodných zdrojov

Ilustračné foto: Boris Antal